

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi maataloustuotteiden markkinointirahastosta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki maataloustuotteiden markkinointirahastosta, jolla perustettaisiin maa- ja metsätalousministeriön alaisuuteen valtion talousarvion ulkopuolella oleva rahasto maataloustuotteiden markkinoinnin edistämistä, hoitamista ja rahoittamista varten.

Rahastoon olisi mahdollista siirtää myös valtion varoja. Lisäksi rahastoon tuloutettaisiin maataloustuottajilta markkinointikustannusten kattamiseksi perittävien markkinomismaksujen, verojen ja muiden maksujen tuotto sekä elintarvikkeiden tuontiin liittyvien tullien, tuontimaksujen ja valmisteverojen tuotto. Päätätavalta rahastossa käyttäisi johtokunta. Rahastosta maksettaisiin maataloustuotteiden

viennistä, tuetusta kotimaisesta käytöstä ja varastoinnista sekä rahaston toiminnasta aiheutuvat menot. Rahasto voisi ottaa lainaa enintään 500 miljoonaa markkaa. Rahaston perustamisen jälkeen ei enää tarvittaisi maatalouden markkinointineuvostoa.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 1994 alusta ja se liittyy hallituksen esitykseen vuoden 1994 talousarvioksi. Esitys on osa kokonaisuudistusta, johon liittyvät myös eduskunnalle annettavat esitykset laiksi maataloustuotteiden markkinointijärjestelmästä ja maataloustuotteiden tuontisuojaajaa ja hinnanerokorvauksia koskevaksi lainsäädännöksi sekä laiksi kilpailunrajoituksista annetun lain 2 §:n muuttamisesta.

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila

Maataloustuotteiden markkinointijärjestelmä perustuu tavoitehintatuotteiden osalta maataloustulolakiin (736/89), joka koskee hinnoitteluvuosia 1990/91—1994/95. Maataloustulolain nojalla määrätään sanotussa laissa tarkoitettuihin tavoitehintatuotteille tavoitehinnat sekä pyritään turvaamaan tuotteiden markkinointi ja tavoitehintojen toteutuminen pitämällä markkinat tasapainossa. Jos markkinoille syntyy ylitai alitarjontatilanne, markkinat saatetaan tasapainoon ryhtymällä tuotteiden vientiin tai tuontiin. Markkinointijärjestelmän käytännön toteuttamisen kannalta keskeisessä asemassa on maa- ja metsätalousministeriössä toimiva maatalouden markkinointineuvosto.

Lain perusteella vastuu tuotteiden markki-

noinnista on jaettu valtion ja maataloustuottajien kesken siten, että lain voimassaoloaikana maataloustuottajien vastuu vientikustannuksista vuosittain nousee vakion vastuun vastaavasti alentuessa. Maataloustuotteiden vientimenoja varten on vuosittain valtion talousarvioon varattava määräraha, jonka katteeksi maataloustuottajilta peritään markkinointimaksuja, veroja ja muita maksuja.

Teollisuuskasveista, joilla tarkoitetaan öljykasveja, sokerijuurikasta ja tärkkelysperunaa, on voimassa, mitä niistä on erikseen säädetty.

2. Ehdotetut muutokset

Esityksessä ehdotetaan perustettavaksi valtion talousarvion ulkopuolinen maataloustuot-

teiden markkinointirahasto maataloustuotteiden markkinoinnin edistämistä, hoitamista ja rahoittamista varten. Rahastolla olisi oma hallinto ja henkilökunta sille kuuluvien tehtävien hoitamista varten. Rahasto hankkisi taloushallintoon, tietohallintoon, tilastointiin sekä hallinto- ja virastopalveluihin kuuluvia palveluja maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksesta. Rahaston tehtävät luettelaisiin ehdotuksen 2 §:ssä ja ne liittyisivät muun muassa maataloustuotteiden tuettuun vientiin ja kotimaiseen käyttöön, varastointiin sekä menekinedistämiseen. Lisäksi rahaston tehtävänä olisi seurata maataloustuotteiden tavoitehintojen toteutumista sekä maataloustuotteiden kotimaisten ja kansainvälisten markkinoiden kehitystä. Rahaston perustamisen jälkeen ei enää olisi tarpeellista asettaa voimassa olevan maataloustulolain 21 §:ssä tarkoitettua maatalouden markkinointineuvostoa vastaavaa elintä.

Rahastoon tuloutettaisiin elintarvikkeiden tuonnin yhteydessä kannettavien tullien, tuontimaksujen ja valmisteverojen tulokertymä sekä maataloustuottajilta markkinointikustannusten kattamiseksi perittävien erilaisten markkinointimaksujen ja verojen tuotto. Lisäksi rahastoon voitaisiin siirtää valtion talousarvioon osoitettuja määrärahoja, jotka olisivat valtion vastuuta maataloustuotteiden markkinointikustannuksista sekä maataloustuottajille maksettavaan hinta- ja tulotukeen osoitettuja varoja. Rahastolla olisi myös mahdollisuus ottaa toimintansa aiheuttamien menojen kattamiseksi lainaa enintään 500 miljoonaa markkaa. Rahastosta maksettaisiin maataloustuotteiden tuetusta viennistä ja kotimaisesta käytöstä, tasausvarastoinnista sekä rahaston toiminnasta aiheutuvat menot.

3. Esityksen vaikutukset

Ehdotuksella keskitettäisiin maataloustuot-

teiden vientiä koskeva päätöksenteko rahastolle. Tämän arvioidaan tehostavan ja nopeuttavan päätöksentekoa, minkä lisäksi maailmanmarkkinahintojen vaihteluihin voidaan reagoida nopeammin. Tästä toiminnan tehostumisesta arvioidaan koituvan yhteiskunnalle taloudellista etua. Suomen mahdollisessa tulevassa Euroopan yhteisöjen jäsenyystilanteessa rahaston arvioidaan olevan hyödyllinen ja tehokas väline maataloustuotteiden interventiotointojen hoitamisessa. Valtion talousarvioon vuodelle 1994 esitetään varattavaksi markkinointiin 1 150 miljoonan markan määräraha siirrettäväksi maataloustuotteiden markkinointirahastoon.

4. Asian valmistelu

Maa- ja metsätalousministeriö asetti 20 päivänä elokuuta 1992 työryhmän, jonka tehtävänä oli valmistella voimassa olevan maataloustulolain korvaavan uuden, vuoden 1994 alusta voimaan tulevan maatalouden hinta-, tuki- ja markkinointijärjestelmän periaatteet. Esitys perustuu sanotussa työryhmässä tehtyyn luonnokseen, minkä jälkeen se on valmisteltu virkityönä maa- ja metsätalousministeriössä.

5. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Ehdotettu laki liittyy hallituksen esitykseen vuoden 1994 talousarvioksi. Esitys on osa kokonaisuudistusta, johon liittyvät myös eduskunnalle annettavat esitykset laiksi maataloustuotteiden markkinajärjestelmästä ja maataloustuotteiden tuontisuoja- ja hinnanerokorvauksia koskevaksi lainsäädännöksi sekä laiksi kilpailunrajoituksista annetun lain 2 §:n muuttamisesta.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotuksen perustelut

1 §. *Rahaston tarkoitus.* Lakiehdotuksen 1 §:stä ilmenee, että tarkoituksena on perustaa uusi valtion talousarvion ulkopuolinen rahasto, joka hallinnollisesti olisi maa- ja metsätalousministeriön alainen.

2 §. *Rahaston tehtävät.* Lakiehdotuksen 2 §:stä ilmenevät rahaston tehtävät. Rahaston tehtävänä olisi tehdä päätöksiä maataloustuotteiden tuetusta viennistä ja kotimaassa tapahtuvasta tuetusta käytöstä sekä viennin yhteydessä maksettavista hinnanerokorvauksista. Rahasto tekisi myös päätöksiä maataloustuotteiden varastoinnista ja menekinedistämiseen liittyvistä toimenpiteistä. Varastoinnin tukeminen tulisi kysymykseen vain, jos varastointi olisi vientiä tai tuettua kotimaista käyttöä tarkoituksenmukaisempaa markkinatilanteen vuoksi tai muusta perustellusta syystä.

Rahaston tehtäviin kuuluisi myös esitysten tekeminen ja lausuntojen antaminen maatalousperäisiltä tuotteilta perittävistä tuontimaksuista ja alennetulla tuontimaksulla tapahtuvan tuonnin määrästä. Samoin rahasto antaisi lausuntoja määrällisten tuontirajoitusten piirissä edelleen olevien maataloustuotteiden tuontimääristä. Rahasto tekisi esityksiä maataloustuottajilta markkinointikustannusosuutena perittävien markkinointi- ja muiden maksujen sekä verojen määrästä ja kannosta. Rahasto myös seuraisi tavoitehintojen toteutumista sekä maataloustuotteiden markkinoiden kehitystä. Lisäksi rahasto suorittaisi muut lailla säädetty tai valtioneuvoston tai maa- ja metsätalousministeriön sille antamat tehtävät.

Voimassa olevan maataloustulolain 21 §:ssä tarkoitettu maatalouden markkinointineuvosto kävisi rahaston perustamisen myötä tarpeettomaksi.

3 §. *Rahaston varat.* Lakiehdotuksen 3 §:ssä olisivat säännökset rahaston tuloista. Rahasto kattaisi tuloillaan sekä tarvittaessa lainanotolla kaikki sen toiminnasta aiheutuvat menot. Siirryttäessä elintarvikkeiden tuonnin yhteydessä määrällisistä tuontirajoituksista muuttuviin tuontimaksuihin perustuvaan tuontisuojaan tuloutettaisiin elintarvikkeiden tuonnin yhteydessä tullitariffiryhmissä 1—2, 4—8 ja 10—23 kannettavien tullien, tuontimaksujen sekä valmisteverojen kertymä rahastoon. Samoin rahastoon tuloutettaisiin maataloustuottajilta

maataloustuotteiden vientikustannusten katteeksi perittävien erilaisten markkinoimismaksujen, muiden maksujen sekä verojen tuotto. Lisäksi rahasto voisi saada tuloja valtion talousarvioon maataloustuotteiden markkinointikustannusten rahoitukseen osoitettavista varoista, jotka siirrettäisiin rahastoon. Samoin rahastoon olisi mahdollista siirtää valtion talousarvioon maataloustuottajille maksettavaan tukeen osoitettuja varoja.

Voimassa olevassa maataloustulolaissa tarkoitettuun maataloustuotteiden vientivastuujakoön liittyvä selvitys maataloustuottajilta perityistä markkinoimismaksuista, veroista ja muista maksuista valmistuu vasta vuoden 1994 alkupuolella. Mikäli osoittautuu, että maataloustuottajilta on peritty maksuja liikaa, tulisi liikaa peritty määrä siirtää talousarviossa osoitetun siirron lisäksi rahastoon. Jos taas maataloustuottajilta on peritty maksuja liian vähän, tulisi rahastoon siirrettävästä valtion osuudesta vähentää vajuusta vastaava määrä. Nämä mahdolliset korjaukset valtion talousarviossa osoitettuun siirtoon rahastoon joudutaan tekemään vuonna 1994 lisätalousarvioletyksen yhteydessä.

4 §. *Rahaston lainanotto.* Lakiehdotuksen 4 §:ssä olisi rahaston lainanottoa koskeva säännös. Siltä varalta, etteivät 3 §:ssä tarkoitettut rahaston tulot riittäisi kattamaan rahaston toiminnasta aiheutuvia menoja, olisi rahastolla valtuudet ottaa lainoja, joiden yhteismäärä samanaikaisesti saisi olla enintään 500 miljoonaa markkaa. Lainojen ottaminen olisi mahdollista ainoastaan valtioneuvoston luvalla ja sen hyväksymillä ehdoilla. Rahastolle otettavat lainat otettaisiin rahaston nimissä. Lainanotosta aiheutuvat korko- ja muut lainanhoitomenot sekä lainan takaisinmaksu suoritettaisiin rahaston varoista. Tarkoituksena on käyttää kotimaista luototusta.

5 §. *Johtokunta.* Lakiehdotuksen 5 §:stä ilmenevät säännökset rahaston johtokunnasta, joka olisi rahastossa päättävältä käyttävä elin. Johtokunnan asettaisi valtioneuvosto ja siinä tulisi olla edustettuina maa- ja metsätalousministeriö, valtiovarainministeriö, kauppa- ja teollisuusministeriö, ulkoasiainministeriö, maataloustuottajien keskusjärjestöt sekä elintarviketeollisuutta ja kauppaa edustavat järjestöt. Kauppa- ja teollisuusministeriön edustaja joh-

tokunnassa edustaisi myös kuluttajanäkökulmaa.

Markkinointirahasto tekisi selvästi maatalouspoliittisia päätöksiä kuten päätöksiä vientimääristä, vientituen tasosta ja varastointimääristä. Tämän lisäksi rahasto päättäisi muun muassa vienti- ja varastointimäärien jakamisesta eri yritysten välillä. Asetuksella on tarkoitus säätää, että viimeksi mainittujen päätösten tekoon osallistuisivat vain johtokuntaan kuuluvat ministeriöiden virkamiehet. Myös johtokunnan tehtävistä säädettäisiin tarkemmin asetuksella.

6 §. *Rahaston henkilökunta.* Rahaston tehtävät on tarkoitus hoitaa virkatyönä maa- ja metsätalousministeriössä. Tarvittaessa rahasto voisi palkata tehtäviensä hoitamista varten lisäksi työsuhteista henkilökuntaa.

7 §. *Rahaston menot.* Lakiehdotuksen 7 §:stä ilmenevät ne kohteet, joihin rahaston varoja voidaan käyttää. Näitä olisivat maataloustuotteiden tuetusta viennistä sekä kotimaisesta käytöstä aiheutuvat, maataloustuotteiden tasausvarastoinnista sekä rahaston toiminnasta, kuten palkkojen maksusta ja lainan hoidosta aiheutuvat menot.

8 §. *Rahaston rahatoimi ja kirjanpito.* Ehdotuksen mukaan rahastolla olisi oma rahatoimi. Rahasto hoitaisi itsenäisesti oman maksuliikenteensä maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksen avustuksella. Itsenäinen rahatoimi korostaisi rahaston vastuuta taloudenhoidostaan ja vaatisi siltä tehokasta rahoitussuunnittelua. Lainojen ottamisen ja rahaston varojen sijoituksen hoitaisi valtiokonttori. Rahaston kirjanpito olisi pidettävä kirjanpitolaissa (655/73) säädetyllä tavalla.

9 §. *Tilintarkastus.* Lakiehdotuksen 9 §:ssä olisi säännös tilintarkastuksesta. Maa- ja met-

sätalousministeriö asettaisi kaksi tilintarkastajaa suorittamaan vuosittaisen tarkastuksen rahaston hallinnosta, taloudesta ja tilinpidosta.

10 §. *Tilinpäätöksen vahvistaminen.* Lakiehdotuksen 10 §:ssä olisi säännös tilinpäätöksen vahvistamisesta. Tilinpäätöksen vahvistaisi maa- ja metsätalousministeriö.

11 §. *Työjärjestys.* Lakiehdotuksen 11 §:ssä olisi säännös työjärjestyksestä, jonka vahvistaisi johtokunta.

12 ja 13 §. *Tarkemmat määräykset ja Voimaantulo.* Lakiehdotuksen 12 ja 13 §:ään sisältyisivät valtuutus antaa tarkempia määräyksiä lain täytäntöönpanosta asetuksella sekä lain voimaantulosäännös.

2. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 1994. Lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin voitaisiin kuitenkin ryhtyä jo ennen kuin se tulee voimaan.

3. Säättämisjärjestys

Hallitusmuodon 66 §:n muutoksen (1077/91) johdosta ei valtion talousarvion ulkopuolisten uusien rahastojen perustaminen enää 1 päivästä maaliskuuta 1992 ole ollut mahdollista tavallisessa lainsäätämisjärjestyksessä. Ehdotetun rahaston perustaminen edellyttääkin näin ollen, että esitys käsitellään perustuslainsäätämisjärjestyksessä siten kuin valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä säädetään.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

maataloustuotteiden markkinointirahastosta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti, joka on tehty valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä säädetyllä tavalla, säädetään:

1 §

Rahaston tarkoitus

Maataloustuotteiden markkinoinnin edistämistä, hoitamista ja rahoittamista varten on maa- ja metsätalousministeriön alainen valtion talousarvion ulkopuolella oleva maataloustuotteiden markkinointirahasto, josta jäljempänä tässä laissa käytetään nimitystä rahasto.

2 §

Rahaston tehtävät

Rahaston tehtävänä on rahaston käytettävissä olevien varojen puitteissa:

1) päättää maataloustuotteiden tuetusta viennistä;

2) päättää maataloustuotteiden tuetun viennin yhteydessä maksettavista hinnanerokorvauksista;

3) päättää maataloustuotteiden kotimaassa tapahtuvasta tuetusta käytöstä;

4) päättää maataloustuotteiden varastoinnista ja menekinedistämiseen liittyvistä toimenpiteistä;

5) suorittaa edellä 1—4 kohdissa tarkoitetuista päätöksistä aiheutuvat menot;

6) tehdä esityksiä ja antaa lausuntoja maatalousperäisiltä tuotteilta perittävistä tuontimaksuista, alennetulla tuontimaksulla tapahtuvasta tuonnista, määrällisten tuontirajoitusten piirissä olevien maataloustuotteiden tuontimääristä sekä maataloustuottajilta markkinointikustannusosuutena perittävien markkinointimaksujen sekä verojen määrästä ja kannosta;

7) seurata tavoitehintojen toteutumista sekä maataloustuotteiden kotimaisten ja kansainvälisten markkinoiden kehitystä; sekä

8) suorittaa muulla lailla säädetyt tai valtioneuvoston taikka maa- ja metsätalousministeriön sille antamat tehtävät.

3 §

Rahaston varat

Elintarvikkeiden tuontiin tullitariffiryhmissä

1—2, 4—8 ja 10—23 liittyvien tullien, tuontimaksujen, elintarviketuotteiden valmisteverojen sekä maataloustuottajilta vientikustannusten ja muiden 2 §:n mukaisten tehtävien hoitamisesta aiheutuvien kustannusten kattamiseksi perittävien markkinointimaksujen, muiden maksujen ja verojen tuotto tuloutetaan rahastoon.

Lisäksi rahastoon siirretään valtion talousarvion maataloustuotteiden markkinointikustannusten rahoitukseen osoitettu määräraha.

Lisäksi rahastoon voidaan siirtää maataloustuotteiden markkinajärjestelmästä annetussa laissa tarkoitettuja maataloustuottajille maksettavaan tukeen osoitettuja varoja.

4 §

Rahaston lainanotto

Milloin rahaston varat osoittautuvat riittämättömiksi rahastolle kuuluvien tehtävien rahoittamiseen, rahasto voi valtioneuvoston avulla ja sen hyväksymillä ehdoilla ottaa toimintaansa varten lainoja, joiden kokonaismäärä ei saa samanaikaisesti ylittää 500 miljoonaa markkaa. Lainat otetaan rahaston nimissä ja niiden korot ja takaisinmaksu suoritetaan rahaston varoista.

5 §

Johtokunta

Päättäntävaltaa rahastossa käyttää valtioneuvoston asettama johtokunta, jossa ovat edustettuina maa- ja metsätalousministeriö, valtiovarainministeriö, kauppa- ja teollisuusministeriö, ulkoasiainministeriö, maataloustuottajia edustavat keskusjärjestöt sekä elintarviketeollisuutta ja kauppaa edustavat järjestöt. Johtokunnan tehtävistä säädetään tarkemmin asetuksella.

Johtokunnalle tämän lain 2 §:n 1—5 kohdissa tarkoitettuja tehtäviä voidaan määrätä hoitettavaksi maa- ja metsätalousministeriössä virkatyönä, siten kuin työjärjestyksellä tarkemmin säädetään.

6 §

Rahaston henkilökunta

Rahasto voi palkata sille kuuluvien tehtävien

hoitamista varten työsopimussuhteista henkilökuntaa.

7 §

Rahaston menot

Rahastosta maksetaan maataloustuotteiden viennistä, tuetusta kotimaisesta käytöstä ja varastoinnista sekä rahaston muusta toiminnasta aiheutuvat menot.

8 §

Rahatoimi ja kirjanpito

Rahastolla on oma rahatoimi.

Rahaston kirjanpito on pidettävä kirjanpito-laissa (655/73) säädetyllä tavalla.

9 §

Tilintarkastus

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa vuosittain rahaston hallintoa, taloutta ja tilejä tarkastamaan kaksi tilintarkastajaa, joista vähintään toisen tulee olla Keskuskauppakamarin hyväksymä tilintarkastaja.

Rahasto on valtion tilintarkastajien ja valtiontalouden tarkastusviraston tarkastuksen alainen.

10 §

Tilinpäätöksen vahvistaminen

Maa- ja metsätalousministeriö vahvistaa rahaston tilinpäätöksen.

11 §

Työjärjestys

Työjärjestyksessä voidaan antaa tarkempia määräyksiä rahastolle kuuluvien tehtävien hoitamisesta. Työjärjestyksen vahvistaa johtokunta.

12 §

Tarkemmat säännökset

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan asetuksella.

13 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 1994.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 5 päivänä marraskuuta 1993

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Maa- ja metsätalousministeri *Martti Pura*